

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Katja Miilumäki

TUOMIOISTUINSOVITTELU

Liiketalous ja matkailu
2012

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Katja Miilumäki
Opinnäytetyön nimi	Tuomioistuinsovittelu
Vuosi	2012
Kieli	suomi
Sivumäärä	42 + 1 liite
Ohjaaja	Tuula Hartman

Tämä opinnäytetyö käsittelee tuomioistuinsovittelua ja sen käyttöä Suomessa. Tuomioistuinsovittelu on vaihtoehtoinen riidanratkaisumenetelmä, jota voidaan käyttää riitaisissa siviiliasioissa. Menetelmä otettiin käyttöön tuomioistuimissa vuonna 2006 ja sen tarkoituksena on saada riidan osapuolet itse löytämään ratkaisu riitaansa. Sovittelu on osapuolille vapaaehtoista ja se tapahtuu tuomarin johdolla. Tuomarin rooli ei tässä menetelmässä ole tuomita, vaan auttaa osapuolia ratkaisun löytämisessä. Menetelmässä ei pyritä lainmukaiseen ratkaisuun ja tuomarin työ sovittelijana eroaakin huomattavasti perinteisestä toimenkuvastaan.

Työn tavoitteena on perehtyä kirjallisuutta ja tilastoja käyttäen tuomioistuinsovittelu menetelmään yleisesti sekä selvittää miten se on lähtenyt käyntiin Suomessa. Lisäksi työssä perehdytään sovittelijana toimivan tuomarin rooliin.

Tuomioistuinsovittelua käytetään asioissa mitä muutenkin tuomioistuimissa käsitellään. Menetelmän käyttö on vielä hyvin vähäistä Suomessa. Sovittelussa päädytään sovintoon noin kahdessa kolmasosassa tapauksista.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Liiketalouden koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Katja Miilumäki
Title	Court Mediation
Year	2012
Language	Finnish
Pages	42 + 1 Appendices
Name of Supervisor	Tuula Hartman

This thesis examined court mediation and its use in Finland. Court mediation is an alternative dispute resolution method that can be used in contentious civil cases. The method was introduced to the courts in 2006 and the aim is to get the involved parties to find a solution to their dispute by themselves. Mediation is voluntary to the parties and it is led by a judge. The judge's role in this method is not to judge, but to help the parties find a solution. The method does not seek a solution within the law and the judges' work as a mediator differs substantially from the traditional job description.

The aim of the thesis was to study literature and statistics on mediation, using the court mediation process in general and to find out how it has been implemented in Finland. The study also focused on the role of a judge acting as a mediator.

Court mediation is used in matters that are dealt in the courts anyway. The use of the method is still very limited in Finland. Consultation leads to a settlement in about two-thirds of the cases.

Keywords Court Mediation, Mediator, Civil Matter, Mediation, Settlement

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Opinnäytetyön aihe ja rakenne.....	6
1.2	Lähdemateriaalit ja tutkimusmenetelmät.....	7
2	TUOMIOISTUINSOVITTELUSTA YLEISESTI.....	8
2.1	Taustaa.....	8
2.2	Lähtökohdat.....	8
3	TUOMIOISTUINSOVITTELU VAIHTOEHTOISENA RIIDANRATKAISUKEINONA.....	11
3.1	Tuomioistuinsovittelu vaihtoehto oikeudenkäynnille.....	11
3.2	Tuomioistuinsovittelun keskeiset erot sovinnon edistämiseen siviiliprosessissa.....	12
4	SOVITTELUN EDUT.....	14
4.1	Sovittelun kesto.....	14
4.2	Sovittelusta koituvat kustannukset.....	15
5	ASIAN SOVITTELUUN TULEMINEN.....	17
5.1	Sovitteluhakemus ja sovittelupyyntö.....	17
5.2	Asian laatu ja sen edellytykset tuomioistuinsovittelulle.....	17
5.2.1	Lapsen asemaa ja oikeutta koskevat asiat.....	18
6	SOVITTELEMINEN.....	20
6.1	Sovittelun aloittaminen ja kulku.....	20
6.1.1	Sovittelun vaiheistaminen.....	21
6.2	Erillisneuvottelut.....	21
6.3	Sovintoehdotus.....	21
6.4	Julkisuus.....	22
7	SOVITTELUN PÄÄTTYMINEN.....	23
7.1	Sovinnon vahvistaminen.....	24

7.2	Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen.....	25
8	TUOMARI SOVITTELIJAN ROOLISSA	26
8.1	Sovittelijan tehtävät	26
8.2	Sovittelijan taidot ja ominaisuudet.....	27
8.3	Esteellisyys ja salassapitovelvollisuus.....	27
8.4	Sovittelijan puolueettomuus ja tasapuolisuus	28
8.5	Koulutus.....	28
9	TUOMAREIDEN KOKEMUKSIA TUOMIOISTUINSOVITTELUSTA ...	30
9.1	Oletko osallistunut tuomareille tarkoitettuun sovittelukoulutukseen?....	30
9.2	Onko koulutus mielestäsi tarpeellinen?	30
9.3	Mitkä ovat mielestäsi sovittelijan tärkeimmät ominaisuudet?.....	31
9.4	Oletko huomannut tuomioistuinsovittelussa eroja tuomareiden suhtautumisessa tai toimintatavoissa?	31
9.5	Käytätkö sovittelun kulussa selkeää vaiheistusta?.....	31
9.6	Koetko sovittelutilanteessa tuomarin roolista irtautumisen hankalaksi? 32	
9.7	Koetko, että sovittelutilanteessa on vaikeaa olla puolueeton?.....	32
9.8	Koetko tuomioistuinsovittelun hyödylliseksi?.....	32
9.9	Oletko törmännyt erityisiin ongelmiin tuomioistuinsovittelussa?	33
9.10	Pitäisikö tuomioistuinsovittelua menetelmänä muuttaa jollain tavalla?. 34	
10	TILASTOJA TUOMIOISTUINSOVITTELUN KÄYTÖSTÄ SUOMESSA VUOSINA 2006–2009	36
10.1	Sovittelujen määrä	36
10.2	Sovitteluun tulleet asiat.....	36
10.3	Sovittelujen lopputulos	37
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	

LYHENTEITÄ

HA	Hallituksen esitys
RiitSovL	Laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa 26.8.2005/663
TuomSovL	Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa 21.5.2011/394
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
OMTR	Oikeusministeriön työryhmämietintö

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön aihe ja rakenne

Opinnäytetyö käsittelee tuomioistuinsovittelua. Menetelmä otettiin käyttöön Suomessa tammikuussa 2006. Se on riitaisissa siviiliasioissa käytettävä vapaaehtoinen menetelmä, jossa tuomarin johdolla pyritään saamaan osapuolet löytämään ratkaisu riitaansa. Kyseisessä menetelmässä ei pyritä lainmukaiseen ratkaisuun, vaan lähtökohtana on osapuolten tarpeet ja intressit.

Opinnäytetyöohjaajani Tuula Hartman ehdotti minulle tuomioistuinsovittelua opinnäytetyön aiheeksi. En tiennyt kyseisestä menetelmästä mitään entuudestaan. Tuomioistuinsovittelu vaihtoehtoisena riidanratkaisumenetelmänä tuntui mielenkiintoiselta aiheelta. Menetelmässä minua kiinnostaa erityisesti se, että sitä käytetään tuomioistuimissa, silti prosessioikeuden yleisiä säädöksiä ei siihen sovelleta. Lisäksi tuomioistuinsovittelu on Suomessa vielä aika uusi menetelmä ja sen käyttö vähäistä.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, mitä tuomioistuinsovittelu pitää sisällään. Työssä on tarkoitus perehtyä myös tarkemmin sovittelijana toimivan tuomarin rooliin ja selvittää miten tuomarit ovat kokeneet menetelmän. Lisäksi työssä selvitän, kuinka paljon suomalaisissa tuomioistuimissa käytetään tuomioistuinsovittelua, millaisiin asioihin sitä käytetään ja millaisia tuloksia sillä on saavutettu.

Opinnäytetyö koostuu kymmenestä luvusta. Työn alussa perehdyn menetelmään yleisesti ja selvitän mitä etuja tuomioistuinsovittelulla on vaihtoehtoisena riidanratkaisumenetelmänä. Työssä käyn läpi myös sovittelun vaihe vaiheelta. Työn loppupuolella pohdin tuomarin roolia sovittelijana ja kerron tuomareiden kokemuksia tuomioistuinsovittelun käytöstä. Työn lopussa tarkastellaan sovittelun käyttöä Suomessa tilastojen avulla.

1.2 Lähdemateriaalit ja tutkimusmenetelmät

Työssä on perehdytty tuomioistuinsovitteluun käyttäen lähdemateriaalina lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä, lehtiartikkeleita sekä tuomioistuinsovittelua käsittelevää kirjallisuutta. Kirjallisuutta aiheesta löytyy verrattaen vielä aika vähän. Suurin osa työssä käytetyistä lähteistä onkin tuomioistuinsovitteluun perehtyneen erikoistutkija Kaijus Ervastin käsialaa.

Työn tutkinnallisessa osassa on käytetty tuomarihaastatteluja, jotka toteutettiin sähköpostitse kyselylomakkeella. Kyselylomake koostuu kymmenestä kysymyksestä, jotka käsittelevät tuomioistuinsovittelua ja sen käyttöä. Kysely lähetettiin sähköpostitse käräjäoikeuksiin eri puolelle Suomea. Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 15 tuomaria, jotka ovat toimineet sovittelijana tuomioistuinsovittelussa.

Tuomioistuinsovittelun käyttöä Suomessa on työssä tutkittu Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2006–2009 välisenä aikana toteutetun tutkimuksen tulosten avulla.

2 TUOMIOISTUINSOVITTELUSTA YLEISESTI

2.1 Taustaa

Tuomioistuinsovittelu otettiin käyttöön Suomessa vuonna 2006 kun laki riita-asioiden sovittelusta tuomioistuimissa (RiitSovL 663/2005) tuli voimaan. Laki kumottiin 21.5.2011 ja sen korvasi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa (TuomSovL 394/2011). (Ervasti 2011, 27) Lakiuudistuksella pantiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (HE 284/2010, 1).

Suomessa käytössä oleva tuomioistuinsovittelu on saanut vaikutteensa Norjassa ja Tanskassa käytetyistä menetelmistä (Ervasti 2005a, 136). Sen tavoitteena on oikeusministeriön työryhmämietinnön mukaan parantaa tuomioistuinten menettelyvalikoimaa lisäämällä oikeudenkäynnille vaihtoehtoinen menettely, jossa riita voidaan ratkaista pelkästään sovittelemalla. Tarkoitus on myös seurata kansainvälistä kehitystä ja vastata Euroopan unionin suosituksiin vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien kehittämässä. Sovittelulla pyritään saavuttamaan etuja, joita sovittelulla on suhteessa tuomioon ja oikeudenkäyntiin. Menetelmällä pyritään myös parantamaan ihmisten luottamusta tuomioistuihin ja luoda oikeudenkäyntiä halvempi, nopeampi ja yksinkertaisempi menettely, joka edesauttaisi prosessikyngyksen alenemista. (OMTR 2003:2, 34)

2.2 Lähtökohdat

Tuomioistuinsovittelussa tuomioistuimessa oikeudenkäyntinä vireillä oleva siviiliasia voidaan osapuolten pyynnöstä keskeyttää ja siirtää soviteltavaksi. Myös sellainen asia, joka ei ole vielä tuomioistuimessa käsiteltävänä voidaan tietyin edellytyksin ottaa soviteltavaksi tuomioistuimeen hakemuksella. (Ervasti 2005a, 136) Vuonna 2011 tulleen lakiuudistuksen myötä, myös tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto voidaan vahvistaa käräjäoikeuksissa hakemuksesta (TuomSovL 20§).

TuomSovL:n mukaan tuomioistuinsovittelua voidaan harjoittaa yleisissä tuomioistuimissa (TuomSovL 1§). Menetelmää käytetään pääasiassa käräjäoikeuksissa, mutta sitä voidaan käyttää myös ylemmissäkin oikeusasteissa.

Soviteltavaksi voidaan ottaa riita-asioita ja riitaisia hakemusasioita. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että sovitteluun voidaan ottaa sellaisia asioita, mitä tuomioistuimissa normaalistikin hoidetaan. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi kiistanalaiset sopimukset, perintöasiat ja vahingonkorvaukset. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta ja elatusta koskevia asioita voidaan myös sovittaa. Tällaisissa sovittelutilanteissa on otettava huomioon lapsen etu (Ervasti 2011, 33).

TuomSovL:n 3§:n mukaan tuomioistuinsovittelulla pyritään sovinnolliseen ratkaisuun. Sovittelua voidaankin pitää hyvänä vaihtoehtona oikeudenkäynnille riitoja selvittäessä. Sovittelulla katsotaan olevan paljon etuja verrattaessa oikeudenkäyntiin ja sillä voidaan saavuttaa sellaisia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja, joita oikeudenkäynnissä on mahdotonta saavuttaa. (Ervasti 2005a, 20).

Tuomioistuinsovittelu tapahtuu tuomioistuimessa. Vaikka sovittelu tapahtuukin tuomioistuimessa, silti prosessioikeuden yleisiä säännöksiä ei sovelleta tähän menetelmään. Menetelmä on osapuolille täysin vapaaehtoinen ja sovittelun kulku on vapaamuotoinen. Osapuolten riidat ratkaistaan ilman lain käyttöä. Lain soveltamista menetelmässä käytetään lähinnä sovittelun edellytysten selvittämisessä sekä sovinnon vahvistamisessa. (Ervasti 2005a, 142–143)

Suomessa sovittelijana menetelmässä toimii aina asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomari. Tuomarin rooli sovittelijana poikkeaa normaalista työkuvastaan huomattavasti. Tuomarin tehtävä kyseisessä menetelmässä ei olekaan tuomita, vaan auttaa riidan osapuolia siten, että he itse löytäisivät ratkaisun riitaansa. (Ervasti 2011, 12) Tuomarin onkin irtauduttava normaalista roolistaan täysin ja omaksuttava aivan erilainen logiikka kuin juridisessa ratkaisutoiminnassa (Ervasti 2005a, 143).

Tuomioistuinsovittelu on vapaaehtoinen menettely. Tarkoitus on saada osapuolet löytämään sellainen ratkaisu, joka miellyttäisi molempia osapuolia. Lähtökohtana

menettelyssä onkin osapuolten tarpeet ja intressit. Koska menetelmä perustuu vapaaehtoisuudelle, osapuolet voivat myös lopettaa sovittelun milloin haluavat. Mikäli osapuoli tai osapuolet ilmoittavat haluttomuudestaan jatkaa sovittelua, tulisi sovittelijan päättää sovittelu viivyttämättä. Osapuolten ei myöskään tarvitse perustella valintaansa. Vaikka sovittelu käydäänkin tuomarin johdolla, ratkaisun tulisi aina perustua osapuolten omaan ratkaisuun. (Ervasti 2005a, 139–140)

3 TUOMIOISTUINSOVITTELU VAIHTOEHTOISENA RIIDANRATKAISUKEINONA

3.1 Tuomioistuinsovittelu vaihtoehto oikeudenkäynnille

Sovittelua voidaan pitää keskeisempänä vaihtoehtona perinteiselle oikeudenkäynnille. Oikeudenkäynnissä lähtökohtana tuomarilla on selvittää menneisyyden tapahtumien perusteella, kumpi osapuolista on oikeassa ja kumpi väärässä. Vastuu ratkaisun löytymisestä ja sen sisällöstä on tuomarilla. Riidat ratkaistaan soveltamalla voimassa olevaa lakia ja tällöin lopputulosvaihtoehdot ovat hyvin rajalliset. Tuomioistuinsovittelussa sen sijaan pyritään siihen, että osapuolet löytäisivät itse heitä tyydyttävän ratkaisun. Tuomarin tehtävä sovittelijana ei ole tuomita, vaan ainoastaan auttaa osapuolia löytämään ratkaisu itse. Lain soveltamisella ei ole mitään tekemistä sovittelussa päädytyn ratkaisun kanssa.

Sovittelua voidaan pitää menettelyllisesti että lopputulosten suhteen joustavana menettelynä, jolla voidaan saavuttaa yksilöllisiä ja tilannesidonnaisia ratkaisuja riitoihin. Menettelyä on vapaamuotoinen, eikä sitä ole jaoteltu valmisteluun ja pääkäsittelyyn kuten oikeudenkäyntiä. Myöskään kokoonpano ei voi vaihtua kesken sovittelun. Sovittelu voidaan myös toteuttaa osapuolten pyynnöstä yleisön läsnä olematta. Menettelyssä ei myöskään keskitytä selvittämään menneisyyden tapahtumia, vaan pidetään katse tulevaisuudessa, jotta osapuolet voisivat unohtaa riidan ja jatkaa elämäänsä. (Ervasti 2011, 8–11)

Taulukko 1. Oikeudenkäynnin ja sovittelun lähtökohdat. (Ervasti 2011, 10)

Oikeudenkäynti	Sovittelu
Oikeussuuntautunut	Intressisuuntautunut
Arvojen ylläpitäminen	Arvojen luominen
Pakottava ja sitova	Vapaaehtoinen ja yhteisymmärrykseen perustuva
Oikeudenmukainen oikeudenkäynti	Menettelyllinen joustavuus
Asianosaisuus	Laaja osallisuus
Normien määräämä	Normeja luova
Johdonmukainen ja ennustettava	Tilannesidonnainen ja yksilöllinen
Menettelykeskeinen	Henkilökeskeinen
Tosiasiasuuntautunut	Suhdesuuntautunut
Menneisyysuuntautunut	Tulevaisuussuuntautunut
Julkinen ja virkavastuullinen	Yksityinen ja luottamuksellinen
Riitelevä	Yhteistoiminnallinen

3.2 Tuomioistuinsovittelun keskeiset erot sovinnon edistämiseen siviiliprosessissa

Suomessa on käytössä tuomioistuimissa tuomioistuinsovittelun lisäksi toinenkin menettely, jonka tarkoitus on saada riidat ratkaistua sovinnollisesti. Tämä toinen menettely on sovinnon edistäminen siviiliprosessissa, joka tuli osaksi suomalaista riita-asian prosessia vuonna 1993. Nämä menettelyt sekoitetaan toisiinsa usein, vaikka kysymyksessä on kaksi eri toimintatapaa. (Tuominen 2008, 925)

Tuomarin on oikeustoimilain mukaan selvitettävä riita-asian valmistelussa sovinnon edellytykset (OK 5:19) ja pyrittävä sovinnolliseen ratkaisuun. Tuomari voi tehdä asiassa myös sovintoehdotuksen, mikäli se edesauttaisi sovinnon edistämistä (OK 5:26). Kyseisessä sovinnon edistämässä siviiliprosessissa on

oikeastaan kysymys sovinnollisen ratkaisun edistämisestä oikeudenkäynnin sisällä. Menetelmässä tuomari toimii tuomarin perinteisessä roolissa ja hänen toimintaa rajoittaa yleisesti oikeudenkäyntiä koskevat säännökset.

Tuomioistuinsovittelumenetelmässä ei puolestaan ole kysymys perinteisestä oikeudenkäyntimenettelystä. Tässä menetelmässä oikeudenkäynnissä vireillä oleva siviili-asia voidaan keskeyttää ja siirtää soviteltavaksi tuomarin johdolla. On myös mahdollista, että asia voidaan ottaa soviteltavaksi hakemuksella jo ennen oikeudenkäynnin vireilläoloa.

Kyseisissä menetelmissä on eroja myös reunaehtojen kannalta. OK:n mukaisessa sovinnon edistämässä tuomarin tehtävä on tuomitseminen ja hänellä on ratkaisupakko. Tuomioistuinsovittelussa tuomarin tehtävä on ensisijaisesti auttaa osapuolia yhteiseen sovintoon, eikä menetelmässä pyritä lainmukaiseen ratkaisuun. Tällainen ero menetelmissä antaa vapaammat kädet tuomioistuinsovittelussa toimivalle tuomarille.

Menetelmät eroavat toisistaan myös teoreettiselta kannalta katsottuna. Tuomioistuinsovittelu perustuu fasilitatiiviseen sovitteluun. Sovinnon edistäminen oikeudenkäynnin sisällä on yleensä evaluatiivisempää. Fasilitatiivisessä sovittelumallissa ei korostu juridinen asiantuntevuus, vaan sovittelijan tehtävä on löytää osapuolten todelliset intressit ja rakentaa ratkaisu niiden pohjalta. Evaluatiivisessä sovittelumallissa tuomarin katsotaan olevan eräänlainen lakimiessovittelija, joka ohjaa asianosaisia sovintoon lainsäädännön rajoissa. (Tuominen 2008, 925–926)

4 SOVITTELUN EDUT

Sovittelulla voidaan saavuttaa monenlaisia etuja verrattaessa tuomioistuinmenettelyyn. Menettely perustuu osapuolten yhteiseen tahtoon ja sovittelulla saavutettu sovinto on osapuolten oma ratkaisu. Tällaista ratkaisua voidaan pitää kestävämpänä kuin osapuolet sitoutuvat omaan ratkaisuun paremmin kuin ulkopuolisen määräämään ratkaisuun. Sovinto voi siis olla nopeammin täytäntöön pantavissa kuin tuomioistuimen tuomio. (Ervasti 2005a, 140)

Tuomioistuinsovittelu voidaan myös aloittaa ilman oikeudenkäynnin vireillä oloa. Menetelmässä osapuolet pääsevät ratkomaan riitojaan ennen kuin ne ovat kärjistyneet. Tuomioistuinsovittelua onkin pidetty asiakaslähtöisenä ja oikeudenkäyntimenettelyä helpommin lähestyttävänä menetelmänä. (Ervasti 2005c, 245)

Yhtenä etuna voidaan pitää menettelyn joustavuutta. Sovittelussa voidaan päätyä lopputulokseen, joka perustuu yleisiin kohtuunäkemyksiin ja yhteisymmärrykseen. Sovittelussa korostuu osapuolten kokonaistilanne ja asema. Osapuolten suhteet säilyvät myös parempina kuin perinteisessä oikeudenkäynnissä eikä menetelmässä myöskään synny voittaja-häviöjä asetelmaa.

Tuomioistuinsovittelua voidaan pitää myös menetelmänä oikeudenkäyntiä nopeampana ja halvempänä vaihtoehtona. (HE 114/2004, 18)

4.1 Sovittelun kesto

Tuomioistuinsovittelu kestää keskimäärin 2–3 kuukautta laskettuna sovitteluhakemuksen saapumisesta tai sovittelupyynnön esittämisestä sovittelun päättymiseen (Ervasti 2011, 63). Tuomioistuinsovittelussa asia käynnistyy huomattavasti nopeammin kuin oikeudenkäynnissä. Vuonna 2011 riita-asian pääkäsittelyyn edenneissä jutuissa keskimääräinen käsittelyaika kärjäoikeuksissa

oli vastaavasti 10,8 kuukautta. Hakemusasioissa käsittelyaika oli 8 kuukautta. (http://www.stat.fi/til/koikrs/2011/koikrs_2011_2012-04-02_tie_001_fi.html)

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on kerännyt tilastoja vuosina 2006–2009 tuomioistuinsovittelun kestosta aloittamispäätöksestä sovittelun lopettamiseen. Seuraavasta taulukosta ilmenee Suomessa seurantajakson aikana tapahtuneiden tuomioistuinsovittelujen sovintoon päätyneiden sovittelujen kestot.

Taulukko 2. Tuomioistuinsovittelun kesto aloittamispäätöksestä sovittelun lopettamiseen. (Ervasti 2011, 64)

Sovittelun kesto	Sovintoon päästyjen juttujen osuus (%)
alle 14 päivää	21
14 päivää–2 kuukautta	17
1–2 kuukautta	29
2–3 kuukautta	14
3–4 kuukautta	8
4-5 kuukautta	4
5-6 kuukautta	1
6 kuukautta tai enemmän	6

4.2 Sovittelusta koituvat kustannukset

Tuomari toimii sovittelijana virkatehtävässään joten itse sovittelusta ei koidu osapuolille kuluja. Osapuolet hoitavat itse sovittelusta koituvat omat kustannukset, jotka voivat aiheutua esimerkiksi avustajan tai asiamiehen palkkiosta ja kuluista. Sovittelusta aiheutuneita kuluja ei myöskään voi vaatia vastapuolelta, mikäli asiaa puitaisiin myöhemmin vielä oikeudenkäynnissä. Sovittelussa voidaan käyttää osapuolten suostumuksesta sovittelijan apuna myös asiantuntijaa. Mikäli sovittelussa päätetään käyttää asiantuntijan apua, tulee

avustajan käytöstä aiheutuvat kustannukset osapuolten jaettavaksi. (Jokela 2006, 592)

TuomSovL:n mukaan asian sovittelimista tai sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista tarkoittavan hakemuksen tai pyynnön käsittelemisestä peritään käsittelymaksu (TuomSovL 28§). Jos sovittelua ei aloiteta, perittävä maksu on 49 euroa. Jos sovittelu puolestaan aloitetaan, on perittävä maksu 113 euroa. Käsittelymaksua ei peritä, mikäli sovittelua pyydetään asiassa, joka on oikeudenkäynnissä vireillä. Tällöin maksu peritään sovittelun lopullisen ratkaisun vaiheen mukainen oikeudenkäyntimaksu, kuitenkin vähintään 113 euroa. (Vna 2010/1214, 3§)

5 ASIAN SOVITTELUUN TULEMINEN

5.1 Sovitteluhakemus ja sovittelupyyntö

Asia voidaan ottaa soviteltavaksi tuomioistuimeen osapuolen tai osapuolten hakemuksesta tai pyynnöstä. Tilanteissa, joissa asia on jo tuomioistuimessa käsiteltävänä oikeudenkäyntiasiana, voivat osapuolet saada asian sovitteluun pyynnöstä. Pyyntö on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä ja se on tehtävissä vapaamuotoisesti. Pyyntö voidaan esittää aikaisintaan haastehakemuksen yhteydessä. Sovittelua ei voida aloittaa ilman osapuolten aloitetta. Tilanteissa, joissa oikeudenkäynti on jo vireillä, tuomioistuin voi harkintakykyä käyttäen kuitenkin tiedustella osapuolten halukkuutta sovittelulle. Tuomari ei kuitenkaan saa painostaa osapuolia sovitteluun. Sovittelun tuleekin aina perustua osapuolten omaan tahtoon. (HE 114/2004, 29)

Tuomioistuinsovittelu voidaan aloittaa myös tilanteissa, joissa oikeudenkäynti ei ole vielä vireillä. Tällaisissa tilanteissa osapuolen tai osapuolten tulee laatia tuomioistuimeen hakemus. (Ervasti 2005a, 172) TuomSovL:n mukaan hakemuksen tulee olla kirjallinen. Hakemuksessa tulee olla osapuolten yhteystiedot ja siinä on selostettava, mitä riita koskee. Hakemuksessa on myös kerrottava, miten osapuolten näkemykset eroavat toisistaan ja millä perusteilla asia soveltuu soviteltavaksi. Hakemuksessa voidaan myös pyytää tietyn tuomarin määräämistä sovittelijaksi. (TuomSovL 4§)

5.2 Asian laatu ja sen edellytykset tuomioistuinsovittelulle

Tuomioistuinsovittelu soveltuu riita-asioihin sekä riitaisiin hakemusasioihin (TuomSovL 1§). Asioiden tulee olla sen laatuksia, että niitä voitaisiin käsitellä tuomioistuinten lainkäyttötoiminnassa. Lisäksi osapuolten vaatimusten tulee olla sellaisia, että ne voitaisiin toteuttaa tuomioistuimen antamalla ratkaisulla. (HE 114/2004, 27)

Soviteltavaksi voidaan ottaa riita-asioita ja riitaisia hakemusasioita. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että sovitteluun voidaan ottaa sellaisia asioita, mitä

tuomioistuimissa normaalistikin hoidetaan. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi kiistanalaiset sopimukset, perintöasiat ja vahingonkorvaukset. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta ja elatusta koskevia asioita voidaan myös sovittelulla. Tällaisissa sovittelutilanteissa on otettava huomioon lapsen etu (Ervasti 2011, 33).

Sovittelu voidaan aloittaa tilanteissa, joissa asia soveltuu sovittelavaksi ja sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena osapuolten vaatimuksiin nähden (TuomSovL 3§). Sovittelua ei tulisi aloittaa, mikäli riidalla ei ole edellytyksiä sovinnolle. Sovittelua ei tulisi aloittaa tilanteissa, joissa riita on niin kärjistynyt, ettei osapuolilla ole mahdollisuuksia saavuttaa sovinnollista ratkaisua.

Epätarkoituksenmukaisiksi asioiksi voidaan katsoa sellaiset asiat, joissa osapuolilla on selviä oikeusturvaodotuksia. Tällaisissa tilanteissa oikeudenkäynti on asianmukaisempi riidanratkaisukeino, sillä sovittelua ei tulisi käyttää siten, että osapuolten pääseminen oikeuksiinsa hidastuisi tai estyisi.

Riidan osapuolten tulisi myös olla tasavertaisissa asemassa toisiinsa nähden, jotta he kykenisivät valvomaan etuaan. Myös asiat, jotka ovat niin jäsentymättömiä, ettei niistä hahmotu oikeudellista riitaa, tai niin vähäiset asiat joiden sovittelulla ei saavuteta tarpeeksi suurta etua työmäärään nähden, tulisi jättää tuomioistuinsovittelun ulkopuolelle. Joissain tapauksissa osapuolten vaatimukset eivät välttämättä ole riittävän täsmällisiä tai niille ei ole riittäviä perusteita sovittelun aloittamiselle. (Tuominen 2008, 937–938)

5.2.1 Lapsen asemaa ja oikeutta koskevat asiat

Tuomioistuinsovittelua voidaan käyttää myös asioissa, jotka koskevat lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta sekä lapsen elatusta. Sovittelu on toteutettava tällaisissa asioissa siten, että lapsen etu turvataan. (TuomSovL 10§) Tällaisissa asioissa tuomioistuimen tulee ottaa huomioon harkittaessa voidaanko sovinto vahvistaa, mitä laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä laki lapsen elatuksesta (704/1975) säättää (Ervasti 2011, 33).

Sovittelumenettely on suunniteltava lapsen asemaa ja oikeutta koskevissa asioissa siten, ettei siitä aiheudu lapselle haittaa ja että sovittelu tapahtuu siten, että lapsen

edun kannalta välttämättömät asiat saadaan sovittelussa esille. Tuomarin velvollisuus sovittelijana on varmistaa, että menettely toteutetaan lapsen edun mukaisesti ja on velvollinen lopettamaan sovittelun mikäli näin ei tapahdu. (HE 114/2004, 46–47)

6 SOVITTELEMINEN

6.1 Sovittelun aloittaminen ja kulku

Sovittelu voidaan aloittaa osapuolen tai osapuolten hakemuksesta tai pyynnöstä. Tuomioistuinsovittelun aloittamisesta päättää kuitenkin aina tuomioistuin (TuomSovL 4§). Jos sovittelu aloitetaan kesken oikeudenkäynnin, se keskeytetään sovittelun ajaksi. Sovittelijana menetelmässä toimii käsittelevän tuomioistuimen tuomari. Suomalaisessa menetelmässä ei sovittelijana voi toimia kukaan muu kuin tuomari.

Osapuolet voivat halutessaan käyttää sovittelussa oikeudellista avustajaa ja hakea oikeusapua oikeusaputoimistosta. Mikäli asia on sen kaltainen, että sovittelussa olisi hyvä käyttää asiantuntijaa sovittelijan avustajana, tällainen voidaan järjestää osapuolten suostumuksesta. Asiantuntijalla saattaa olla paremmat edellytykset ymmärtää riidan erityispiirteet ja ratkaisutavat. Asiantuntijan käytöstä koituvat kustannukset jää osapuolten maksettavaksi.

Tuomioistuinsovittelun kulusta ei ole säädetty laissa. Sovittelu voidaankin toteuttaa vapaamuotoisesti. Sovittelu tulisi kuitenkin tapahtua joutuisasti, puolueettomuutta ja tasapuolisuutta noudattaen. (Ervasti 2005b, 1097)

Tuomioistuinsovittelussa on yleisesti käytetty ensisijaisesti fasilitatiivista sovittelumallia. Fasilitatiivinen sovittelu perustuu siihen, että sovittelijan tehtävä on parantaa osapuolten kommunikaatiota ja auttaa heitä löytämään todelliset intressit ja tarpeet. Fasilitatiivisessa sovittelussa sovittelu jaetaan yleensä vaiheisiin. (Ervasti 2009, 1076) Sovittelun onnistumisen edellytyksenä onkin, että sovittelijalla on selkeä näkemys sovittelun etenemisestä. Hallituksen esityksen mukaan sovittelussa voi olla tarkoituksenmukaista jakaa sovittelu vaiheisiin. (HE 114/2004, 36). Tällainen vaiheistus auttaa sovittelijaa pitämään sovittelun kulun selkeänä.

6.1.1 Sovittelun vaiheistaminen

Fasilitatiivisessa sovittelumallissa tyypillisimmät sovittelun vaiheet ovat: valmisteluvaihe, aloitusvaihe, selvittelyvaihe, neuvotteluvaihe sekä päätösvaihe.

Valmisteluvaiheella tarkoitetaan toimenpiteitä ennen varsinaista sovittelua. Aloitusvaiheessa esittäydytään, tuomari kertoo sovittelun tarkoituksesta ja sovitaan sovittelun menettelyistä sekä aikatauluista. Sovittelun selvittelyvaiheessa selvitetään osapuolten tavoitteet ja odotukset. Tarkoitus on saada esille osapuolten tavoitteet ja tarpeet. Neuvotteluvaiheessa etsitään erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja neuvotellaan sovinnon yksityiskohdista. Päätösvaiheessa laaditaan mahdollinen sopimus ja sovinto voidaan vahvistaa. (Ervasti 2009, 1076)

6.2 Erillisneuvottelut

TuomSovL 6§:n mukaan sovittelija voi neuvotella osapuolen kanssa muiden läsnä olematta. Osapuolet tai sovittelija voi ehdottaa erillisneuvotteluja. Neuvottelut edellyttävät kuitenkin osapuolten suostumusta, eikä neuvotteluja tulisi pitää yhden osapuolen kanssa ilman, että osapuolet ovat tietoisia ja hyväksyvät sen.

Erillisneuvottelujen tarkoitus on tehostaa sovittelua. Erillisneuvottelussa osapuoli voi luottamuksellisesti vapaammin kertoa intresseistään ja käsityksistään kun toinen osapuoli ei ole paikalla. Usein voi olla tilanne, ettei osapuolet uskalla kertoa kaikkea tarpeellista tietoa sovittelijalle toisen osapuolen läsnäollessa. Sovittelija voi erillisneuvotteluissa saada sellaista tietoa, joka auttaa sovittelijaa ymmärtämään osapuolten lähtökohtia ja odotuksia riidassa. Näin ollen sovittelija voi onnistua paremmin tehtävässään. Erillisneuvottelut mahdollistavat myös sen, että sovittelija voi auttaa osapuolia tarkastelemaan heidän intressien ja pyrkimysten realistisuutta ja miettimään asioita myös toisen osapuolen näkökulmasta. (Ervasti 2005c, 252–253)

6.3 Sovintoehdotus

Sovittelijan ensisijainen tehtävä on sovittelussa auttaa osapuolia itse löytämään ratkaisu riitaansa. Sovittelija ei siis lähtökohtaisesti ehdota ratkaisua. Kuitenkin,

jos osapuolet pyytävät tai antavat suostumuksensa, sovittelija voi ehdottaa osapuolille sovinnollista ratkaisua. Sovittelijan ehdotuksen tulee olla kohtuullinen ja sen tulisi perustua tulevaisuuden tarpeisiin eikä niinkään voimassa olevaan lakiin.

Sovintoehdotuksen antamiselle ei ole useinkaan tarvetta. Sovintoehdotusta tulisi käyttää vain toissijaisesti. Osapuolten on annettava lähtökohtaisesti itse löytää ratkaisu riitaansa. Mikäli sovittelija antaa sovintoehdotuksen liian varhaisessa vaiheessa, se saattaa vaarantaa sovittelun onnistumisen. Sovintoehdotuksen antaminen saattaa olla tarpeellinen tilanteissa, joissa osapuolet eivät itse kykene löytämään molemmille osapuolille kelpavaa ratkaisua ja selkeästi tarvitsevat sovintoehdotusta päästäkseen sovintoon. (Ervasti 2011, 41)

6.4 Julkisuus

Tuomioistuinsovittelun julkisuudesta noudatetaan, mitä laissa säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta. Näin ollen tuomioistuinsovittelu on lähtökohtaisesti julkista ja kuka tahansa voi seurata sovittelutilaisuuksia ja saada tietoa sovitteluasiakirjoista. Yleisö ei kuitenkaan saa olla mukana osapuolten kanssa erikseen käydyissä erillisneuvotteluissa.

Julkisuus ei välttämättä sovi tämänkaltaiseen menetelmään, sillä osapuolten sovintoon pääseminen voi vaarantua yleisön läsnäolosta. Vuonna 2011 tulleen lakiuudistuksen myötä osapuolet voivatkin pyytää sovittelun toteuttamista yleisön läsnä olematta. (Ervasti 2011, 43–44)

7 SOVITTELUN PÄÄTTYMINEN

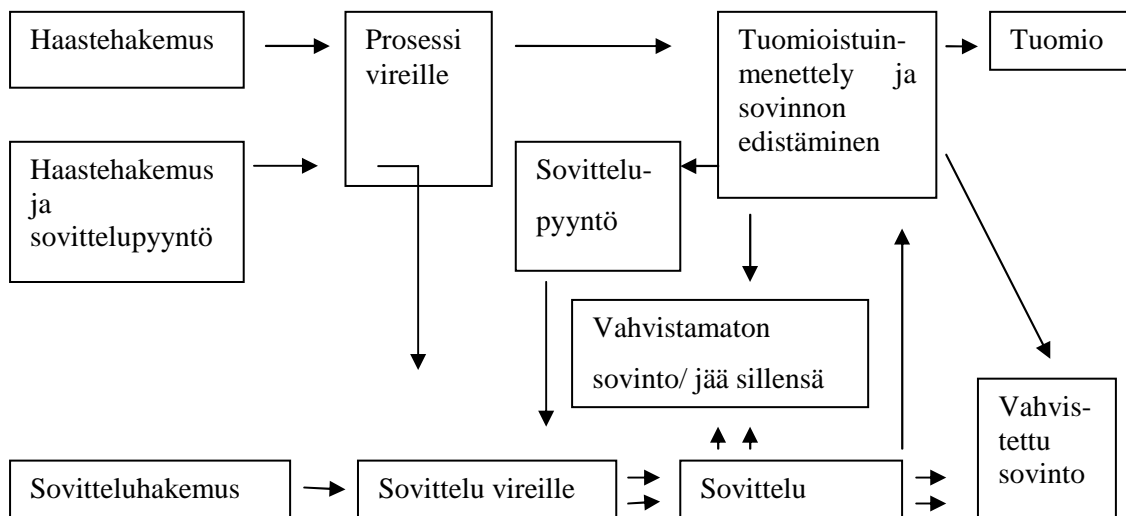
Tuomioistuinsovittelu päättyy, kun asiassa vahvistetaan sovinto tai osapuolet ovat muuten sopineet asian. Sovittelu päättyy myös mikäli osapuoli tai osapuolet ilmoittaa, ettei ole enää halukas jatkamaan sovittelua. Sovittelija voi myös päättää sovittelun, mikäli hän ei näe perusteita sovinnolle. (TuomSovL 9§)

Sovittelut, jotka päättyvät sovinnon vahvistamiseen tai osapuolten ilmoitukseen sovinnosta ovat päätyneet tulokselliseen ratkaisuun. Kaikissa tapauksissa osapuolet eivät kuitenkaan halua vahvistaa sovintoa tuomioistuimissa vaan jättävät asian keskinäiseksi sopimukseksi. Mikäli oikeudenkäynti on ollut vireillä asiassa, joka vahvistetaan sovintoon, se päättyy automaattisesti. Jos asia päättyy keskinäiseen sopimukseen, oikeudenkäynti jää sillensä osapuolten ilmoituksesta. Mikäli sovittelussa päästään sovintoon vain osassa sitä asiaa, joka on vireillä oikeudenkäynnissä, sitä voidaan jatkaa muilta osin.

Osapuoli tai osapuolet voivat päättää sovittelun vapaamuotoisella ilmoituksella. Koska sovittelu perustuu vapaaehtoisuudelle, ei perusteluja tarvita. Sovittelijan tulee päättää sovittelu heti ilmoituksen saavuttua.

Myös sovittelija voi päättää sovittelun. Sovittelija voi toimia näin tilanteissa, joissa osapuolet eivät noudata menettelyä, osallistu aktiivisesti tai sovittelija näkee sovittelun perusteettomaksi. Sovittelua ei kuitenkaan saa lopettaa yllätyksenä osapuolille vaan heille tulee antaa mahdollisuus tulla kuulluksi.

Tapauksissa, joissa sovittelu ei pääty sovinnollisesti, vireillä olevaa oikeudenkäyntiä jatketaan. Mikäli sovittelu on aloitettu hakemuksesta, osapuolet voivat halutessaan nostaa asiassa kanteen oikeudenkäynnissä käsiteltäväksi. (HE 114/2004, 38–39) TuomSovL 16§:n mukaan, osapuolet eivät saa vedota sovittelussa kerrottuihin asioihin, mikäli soviteltavana ollut asiaa jatketaan oikeudenkäynnissä. Lain mukaan tuomari, joka on toiminut sovittelijana asiassa, on esteellinen käsittelemään asiaa enää oikeudenkäynnissä (TuomSovL 14§).

Kuvio 1. Tuomioistuinsovittelun vaiheet (Ervasti 2005a, 97)

7.1 Sovinnon vahvistaminen

Sovittelijana toimiva tuomari voi vahvistaa sovittelussa saavutetun sovinnon osapuolten pyynnöstä. Vahvistettu sovinto sitoo osapuolia ja on heti täytäntöönpanokelpoinen. (Ervasti 2005a, 191) Sovinnon vahvistamiseen sovelletaan, mitä laissa säädetään sovinnosta oikeudenkäynnissä. (HE 284/2010, 12) Sovinto voi kuitenkin koskea myös muuta kuin osapuolten alkuperäisiä vaatimuksia. (TuomSovL 8§) Mikäli sovintoa ei vahvisteta, se on tavallinen osapuolten välinen heitä sitova sopimus.

Hallituksen esityksen mukaan vahvistettu sovinto ei saa olla määräyksiltään vastoin lakia, loukata sivullisen oikeutta tai olla muuten kohtuuttomia. Sovinnon tulisi myös olla muotoiltu siten, että se olisi helposti pantavissa täytäntöön. Sovinto vahvistetaan kirjallisesti ja siitä on käytävä ilmi sovinnon sisältö ja kohteena oleva asia.

Sovinnon vahvistamista koskevat samat muutoksenhakusäännöt kuin muitakin tuomioistuimen päätöksiä. Osapuolet voivat hakea muutosta ainoastaan sovinnon vahvistamista tai vahvistamatta jättämistä koskevaan tuomioistuimen päätökseen. Se ei voi siis koskea sovintosopimuksen sisältöä. (HE 284/2010, 12–13)

7.2 Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen

Vuoden 2011 lakiuudistuksen myötä käräjäoikeuksissa voidaan vahvistaa myös tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto täytäntöönpanokelpoiseksi. Tuomioistuinsovittelussa vahvistettu ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto myös katkaisee saatavan vanhentumisen. Saadakseen sovinnon vahvistettavaksi, osapuolten tulee laatia kirjallinen hakemus yhdessä tai erikseen ja toimittaa sen käräjäoikeuden kansliaan. Sovinnosta, joka halutaan vahvistaa, tulee olla kirjallinen sopimus jonka osapuolet ovat allekirjoittaneet ja jonka sovittelija on vahvistanut allekirjoituksellaan. Sovinnolle tulee olla kaikkien osapuolten suostumus. (HE 284/2010, 27)

Sovinto voi koskea riita-asiaa kuten siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa, jossa sovinto on sallittu. Sovittelussa voidaan vahvistaa myös rikossovittelussa tehty sovinto siltä osin kuin se koskee riita-asiaa. Tuomioistuimen ulkopuolella tehtyjä sovintoja, jotka koskevat lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta sekä elatusta ei tuomioistuimissa voida kuitenkaan vahvistaa. (HE 284/2010, 16–17)

8 TUOMARI SOVITTELIJAN ROOLISSA

8.1 Sovittelijan tehtävät

Tuomioistuinsovittelussa sovittelijana toimii aina tuomioistuimen tuomari. Suomalaisessa menetelmässä ei sovittelijana voi toimia kukaan muu. (TuomSovL 5§) Sovittelijan työ eroaa huomattavasti tuomarin perinteisestä tuomioistuintyöstä ja vaatii tuomarilta uudenlaisen roolin omaksumista. (Ervasti 2011, 17).

Tuomioistuinsovittelussa sovittelijan rooli on ensisijaisesti sovintoa edistävä. Menetelmässä käytetäänkin lähtökohtaisesti fasilitatiivista sovittelumallia. Fasilitatiivinen sovittelumalli on auttava ja intressipohjainen sovittelumalli. Sovittelija ei menetelmässä oma-aloitteisesti esitä sovintoratkaisuja, vaan tukee osapuolten sovintopyrkimyksiä ja pyrkii rakentamaan heidän välilleen keskusteluyhteyttä. Sovittelussa korostuu vuorovaikutustaidot ja sovittelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että sovittelija saavuttaa riidan osapuolten luottamuksen. Sovittelijan tulee keskittyä saamaan osapuolten todelliset intressit esiin ja saada heidät neuvottelemaan niistä. Sovittelijan tehtävä ei menetelmässä ole ratkaista osapuolten riitaa, vaan johdattaa sovittelun kulkua siten, että osapuolet löytäisivät itse sovinnon asiaan. (Ervasti 2009, 1076–1077) Osapuolten pyynnöstä tai heidän suostumuksellaan sovittelija voi kuitenkin tehdä sovintoehdotuksen. Sen käyttö tulee kuitenkin olla toissijaista. (Ervasti 2005a, 183)

Tuomarin keskeinen rooli onkin toimia sovitteluprosessin johtajana. Hänen tulee kuitenkin pysyä taustalla ja jättää sisällölliset ratkaisut riidan osapuolille. Sovittelijan tulee valmistella sovittelu huolellisesti, johtaa sovittelun kulkua, jakaa tarpeen vaatiessa puheenvuoroja, luoda luottamuksellinen ilmapiiri ja johdattaa riidan osapuolet sovintoon. (Ervasti 2005a, 46)

8.2 Sovittelijan taidot ja ominaisuudet

Sovittelijan taidoilla ja ominaisuuksilla on suuri merkitys sovittelun onnistumiselle. Sovittelijan taidot muokkautuvat kokemuksesta, mutta sovittelija voi myös kehittää sovittelutaitojaan.

Sovittelijan tulisi tuntee neuvottelu- ja sovitteluteorioita sekä sovintomenettelyn teoreettiset lähtökohdat. Lisäksi sovittelijan tulisi osata sovittelutekniikoita ja käytännön sovittelutaitoja. Hänellä tulisi olla myös myönteinen asenne sovitteluun. (Ervasti 2009, 1077–1078)

Jokaisella sovittelijalla on oma tyylinsä ja henkilökohtaiset ominaisuutensa, jotka vaikuttavat sovitteluun. Ei voidakaan sanoa, että olisi vain yksi ainut hyvä sovittelijatyyppe. On kuitenkin tiettyjä ominaisuuksia, jotka auttavat sovittelijaa onnistumaan sovittelussa.

Sovittelijan tulisi olla sitoutunut sovitteluun ja pitää sitä mielekkäänä menettelynä. Hänellä tulee myös olla kyky tulla ihmisten kanssa toimeen, kykyä empatiaan ja taito kuunnella. Hyvälle sovittelijalle on ominaista myös kyky laittaa itsensä peliin. Sovittelijalta vaaditaan myös kärsivällisyyttä antaa osapuolille aikaa käsitellä ongelmaa ja hakea ratkaisua. (Ervasti 2005b, 47–48)

8.3 Esteellisyys ja salassapitovelvollisuus

Sovittelijana toimivaa tuomaria velvoittavat samat säädökset salassapitovelvollisuudesta ja esteellisyydestä kuin tuomarina toimiessaan. Näin ollen sovittelija ei saa puhua sovittelussa tietoonsa saaneista asioista, jollei asiaa koskeva henkilö anna suostumustaan siihen. (TuomSovL 13 §) Sovittelijana toiminut tuomari ei voi myöskään käsitellä sovittelussa ollutta asiaa enää oikeudenkäynnissä (TuomSovL 14§).

Tuomioistuinsovittelussa toiminut sovittelija ei saa oikeudenkäymiskaaren mukaan todistaa riita-asiassa siitä, mitä on sovittelijan tehtävässään saanut tietoonsa, ellei erityisen tärkeät syyt sitä vaadi. Sovittelijaa voidaan kuitenkin

kuulla riita-asian oikeudenkäynnissä, jos sovittelun osapuolet siihen suostuvat. (HE 284/2010, 30–31)

8.4 Sovittelijan puolueettomuus ja tasapuolisuus

Sovittelijalta edellytetään puolueettomuutta ja osapuolten tasavertaista kohtelua (TuomSovL 6§). Puolueettomuudella voidaan viitata sovittelijan asenteeseen. Sovittelijan tulisi suhtautua tasavertaisesti osapuoliin ja sallia heidän yhtäläillä esittää kantojaan sekä vastata toistensa näkemyksiin. Sovittelijalla ei saa olla ennakkollista kantaa siitä, miten asia tulisi ratkaista, eikä hän saa johdattaa sovittelua haluamaansa suuntaan. Sovittelijan tulee erottaa omat mielipiteensä siitä, mitä riidan osapuolet ratkaisulta toivovat ja olla suosimatta ketään osapuolista. (Ervasti 2011, 37)

8.5 Koulutus

Suomessa sovittelijana tuomioistuinsovittelussa voi toimia kaikki yleisten tuomioistuinten tuomarit. Tuomareilta ei vaadita erityistä sovittelukoulutusta. Suomi onkin ainoa Pohjoismaista, jossa sovittelijalta ei vaadita sovittelukoulutusta. (Ervasti 2011, 49)

Tuomarin rooli sovittelijana vaatii tuomarilta aivan uudenlaisen roolin omaksumista, suhtautumistapaa ja ammatillisia taitoja. Suomessa Oikeusministeriö onkin järjestänyt tuomareille sovittelukoulutusta. Koulutuksissa on pidetty lähtökohtaisena sovittelumallina fasilitatiivista sovittelumallia. Koulutuksia järjestävät myös muut tahot Suomessa sekä ulkomailla. (Ervasti 2009, 1078). Sovittelukoulutuksissa käydään tyypillisesti läpi teoriaa konflikteista, neuvottelumalleista ja sovitteluprosessista, harjoitellaan neuvottelu- ja sovittelutaktiikkaa sekä keskustellaan sovittelun etiikasta ja standardeista. Lisäksi opetusmenetelminä voidaan käyttää pelejä, simulaatioita ja demonstraatioita. (Ervasti 2011, 48)

Oikeusministeriön järjestämässä koulutuksessa on tullut esiin, että monille tuomareille tuottaa vaikeuksia siirtyä tuomarin roolista sovittelijan rooliin (Ervasti 2011, 19). Tuomareilla on perinteisen työnkuvansa puolesta käsitys asian hyvästä

ja oikeudenmukaisesta lopputuloksesta ja heillä saattaa olla taipumusta ryhtyä ohjaamaan asiaa sen mukaisesti (Ervasti 2011, 26). Koulutuksissa on tullut esiin myös, että monilla koulutuksiin osallistuneilla tuomareilla on aluksi ollut sellainen mielipide, ettei sovittelussa ole mitään uutta verrattuna sovinnon edistämiseen tuomioistuimissa. Käsitys eroista on kuitenkin muuttunut monella tuomarilla koulutuksen edetessä. (Ervasti 2011, 51)

9 TUOMAREIDEN KOKEMUKSIA TUOMIOISTUINSOVITTELUSTA

Selvitin tuomareiden sovittelukokemuksia toteuttamalla kyselyn sähköpostimuodossa tuomareille, jotka ovat toimineet sovittelijoina tuomioistuinsovittelussa. Kyselyyn osallistui yhteensä 15 tuomaria eri puolilta Suomea. Kysely koostui kymmenestä kysymyksestä, jotka käyn läpi yksitellen. Kyselyllä oli tarkoitus selvittää, miten tuomarit ovat kokeneet menetelmän ja mitä he ovat siitä mieltä.

9.1 Oletko osallistunut tuomareille tarkoitettuun sovittelukoulutukseen?

Kaikki kyselyyn osallistuneet tuomarit olivat osallistuneet yhteen tai useampaan tuomioistuinsovittelua koskevaan koulutukseen Suomessa. Suurin osa koulutuksiin osallistuneista oli osallistunut sekä alustavaan että syventävään koulutukseen. Yksi tuomareista oli myös osallistunut Cross Border Mediation in Family Matters–nimiselle kurssille Brysselissä. Kolme tuomareista kertoi itse olleensa mukana toteuttamassa tuomareille järjestettäviä sovittelukoulutuksia. Suomessa saatua koulutusta voidaan pitää kansainvälisestikin vertaillen korkeatasoisena.

9.2 Onko koulutus mielestäsi tarpeellinen?

Jokainen tuomari koki koulutuksen tarpeelliseksi. Kahdeksan tuomareista oli maininnut koulutuksen olevan välttämätön sovittelijana toimivalle tuomarille. Osa vastanneista oli sitä mieltä, että koulutuksen tulisi olla pakollinen sovittelijana toimivalle tuomarille. Yksi tuomari koki koulutuksen tarpeelliseksi, muttei kuitenkaan välttämättömäksi.

Koulutus oli koettu tarpeelliseksi, koska menetelmä edellyttää tuomareilta aivan toisenlaisen roolin omaksumista ja toisenlaisia taitoja kuin normaalissa työnkuvassaan. Koulutusta pidettiin myös tarpeellisena, jotta tuomarit erottaisivat tuomioistuimissa käytettävien sovinnon edistämisen ja tuomioistuinsovittelun erot.

9.3 Mitkä ovat mielestäsi sovittelijan tärkeimmät ominaisuudet?

Kysyttäessä tuomareilta sovittelijan tärkeimmistä ominaisuuksista, esille tuli paljon erilaisia ominaisuuksia ja taitoja. Vastauksissa eniten esille tulivat kuitenkin sovittelijan kärsivällisyys, kuuntelukyky ja rauhallisuus. Vastauksissa korostettiin myös sovittelijan kykyä löytää vaihtoehtoja ja sovittelutekniikoiden tuntemista. Muina ominaisuuksina kyselyssä mainittiin muun muassa kyky luoda myönteinen ilmapiiri, kiinnostus ihmisistä, rohkeus, ihmistuntemus, kohteliaisuus, avoimuus, kyky pysyä riidan ulkopuolella ja asioiden nopea hahmottamiskyky.

9.4 Oletko huomannut tuomioistuinsovittelussa eroja tuomareiden suhtautumisessa tai toimintatavoissa?

Vastanneista tuomareista kuusi ei osannut sanoa, onko menettelyissä eroja, sillä ei ollut seurannut muiden tuomareiden sovitteluja. Loput vastanneista kertoivat huomanneensa jonkinlaisia eroja.

Erot tuomareiden suhtautumiseen ja toimintatapoihin katsottiin johtuvan siitä, että kaikki eivät ole osallistuneet koulutukseen ja menettelyä ei vielä tunneta riittävän hyvin. Tuomareilla jotka eivät ole osallistuneet koulutuksiin, saattaa olla vastanneiden mukaan vaikeuksia tunnistaa sovittelumenettelyn ja sovinnon edistämisen erot. Tuomareilla voi olla vahva pyrkimys ratkaista riita perinteisiä menettelytapoja käyttäen. Tällaisissa tilanteissa vaarana saattaa olla sovittelun epäonnistuminen.

Vastanneiden mukaan eroihin vaikuttaa myös sovittelijan oma luonne ja kokemus. Sovittelijoina toimivat tuomarit toimivat kukin persoonansa kautta. Kaksi vastaajista oli myös havainnut joillain tuomareilla olevan sellainen mielipide, ettei sovittelu kuulu tuomioistuimiin.

9.5 Käytätkö sovittelun kulussa selkeää vaiheistusta?

Suurin osa tuomareista vastasi käyttävänsä sovittelun kulussa selkeää vaiheistusta. He olivat kokeneet sen helpottavan asian etenemistä. Kolmen vastaajan mukaan sovittelun ei tulisi kuitenkaan olla liian muodollista ja sovittelun vaiheita tulisi

soveltaa asian laadun ja tilanteen mukaan. Heidän mukaansa sovittelu saa edetä omalla painollaan. Kaksi vastanneista vastasi, ettei käytä erityistä vaiheistusta ja kertoi kokevansa kaavamaisuuden sovittelutilanteessa haitalliseksi.

9.6 Koetko sovittelutilanteessa tuomarin roolista irtautumisen hankalaksi?

Yhdeksän kyselyyn vastanneista ei kokenut tuomarin roolista irtautumista hankalaksi. Perusteluina vastaajat kertoivat sen olevan luonnekysymys ja ettei tuomarin ole ihan täysin luovuttava roolistaan ja että tuomareilla on muutenkin monenlaisia rooleja. Yksi vastanneista kertoi sovittelijana toimimisen haastavaksi ja palkitsevaksi.

Kolme vastanneista kertoi tuomarin roolista irtautumisen olevan aluksi hankalaa, mutta kokemuksen myötä oppi suhtautumaan paremmin siihen, ettei tehtävänä olekaan ratkaista asiaa vaan johdattaa osapuolet itse löytämään heitä tyydyttävä ratkaisu.

Kaksi vastaajista koki sovittelijana toimimisen hankalaksi, sillä tuomarin rooli on sitkeässä, eikä se ole hyvä sovittelijan tehtävässä. Toinen vastaaja oli kokenut sovittelijan roolin vaikeaksi, koska on irtauduttava tutusta ja turvallisesta oikeudenkäynnin kaavasta ja laitettava oma persoona peliin.

9.7 Koetko, että sovittelutilanteessa on vaikeaa olla puolueeton?

Vastausten mukaan tuomarit eivät olleet kokeneet puolueettomasti toimimista haastavaksi. Heidän mukaansa puolueettomuus kuuluu tuomarityöhön ja se opitaan kokemuksen kautta. Yksi vastanneista kertoi kuitenkin puolueettomuuden olevan hankalaa tilanteissa, joissa toinen osapuolista heittäytyy joustamattomaksi.

9.8 Koetko tuomioistuinsovittelun hyödylliseksi?

Tuomarit pitivät tuomioistuinsovittelua hyödyllisenä menettelytapana yhtä vastausta lukuun ottamatta. Heidän mukaansa perusteena voidaan pitää sitä, että menetelmä on asianosaisten kannalta parempi vaihtoehto kuin perinteinen prosessi. Osapuolten on helpompi elää ja sopeutua sovintoratkaisuun kuin

ulkopuolisen määräämän ratkaisun kanssa. Sovittelussa ei myöskään sen onnistuttua ole häviäjää kuten oikeudenkäynnissä. Perusteena pidettiin myös sitä, että sovittelu on nopeampi ja edullisempi vaihtoehto. Menetelmä säästää onnistuessaan myös tuomioistuinten aikaa, pitää asiakkaat tyytyväisinä ja tuottaa sovittelijalle hyvän mielen.

Yksi vastaajista ei pidä tuomioistuinsovittelua mitenkään erityisen hyödyllisenä menetelmänä. Hänen mukaansa tuomioistuimissa on ennen kyseistä menetelmääkin päästy sovinnollisiin ratkaisuihin.

Monen vastaajan mielestä tuomioistuinsovittelua pitäisi mainostaa enemmän ja sen käyttöä tulisi lisätä roimasti.

9.9 Oletko törmännyt erityisiin ongelmiin tuomioistuinsovittelussa?

Tuomarihaastattelussa tuli esille, että joidenkin tuomareiden mukaan avustajan käyttö saattaa vaikeuttaa sovintoon pääsemisessä joissain tilanteissa asian laadusta ja intressistä riippuen. Ongelmia on katsottu koituvan myös siitä, ettei osapuolen asianajaja tunne menettelyä. Heidän tehtävä kyseisessä menetelmässä ei ole ajaa päämiehen etua samalla tavalla kuin oikeudenkäynnissä. Perinteisestä vaatimuslähtöisyydestä on hankala päästä eteenpäin.

Ongelmaksi on koettu myös tilanteet, joissa sovittelu ei johdakaan haluttuun tulokseen. Tällöin osapuolten ja mukana olleiden tuomareiden aika on mennyt hukkaan ja asian kokonaiskäsittelyaika pidentyy. Tuomareiden tulisikin kiinnittää erityistä huomiota sille, soveltuuko asia soviteltavaksi. Ennen sovittelun aloittamista, tuomareiden tulisikin harkita tarkoin kannattaako asia ottaa soviteltavaksi.

Menettelyä ei tuomareiden mukaan tunneta vielä riittävästi, joka aiheuttaa sitä, että menetelmään turvaudutaan vasta kun riita-asia on käräjäoikeudessa jo suullisen valmistelun asteella, jolloin kuluja on ehtinyt jo kertyä. Kulut voivat puolestaan vaikuttaa sovintoon pääsemiseen.

Joissain tapauksissa ongelmaksi on koettu myös osapuolten asiaton käytös. Perheasioiden sovittelussa on havaittu myös, että osa asiakkaista pyrkii käyttämään sovittelijoita terapeuttina ja asia jää junnaamaan.

Erään tuomarin mukaan, osapuolet saattavat joissain tilanteissa suostua ”huonoihin” sovintoihin oikeudenkäyntikustannusten pelossa. Osapuolet saattavat tyytyä sovintoon asioissa, joissa todennäköisesti voittaisivat oikeudenkäynnissä.

Haastatteluissa tuli esille ettei sovittelu ole tuomarin osaamisen ydinaluetta. Sovittelu saattaa epäonnistua osaamattoman sovittelijan vuoksi. Tuomareilta ei vaadita Suomessa erityistä koulutusta sovittelijana toimimiselle. Haastatteluissa tulikin esille että osa tuomareista kannattaa ajatusta, että sovittelukoulutus tulisi olla pakollinen sovittelijana toimivalle tuomarille.

9.10 Pitäisikö tuomioistuinsovittelua menetelmänä muuttaa jollain tavalla?

Puolet kyselyyn vastanneista tuomareista oli tyytyväisiä tähänhetkiseen menetelmään. Muutosehdotuksia tuli avustajan käyttöön, menettelyn laajentamiseen ja julkisuuteen liittyen.

Avustajan käyttömahdollisuus on koettu hankalaksi joissain tapauksissa. Ehdotuksena tulikin että, sovittelun tulisi tietyissä tilanteissa voida tapahtua ilman avustajan käyttöä. Myös avustajan laatiman kalliin haastehakemuksen laatiminen sovittelupyynnöllä on yhden vastauksen mukaan usein tarpeeton ja saattaa jopa olla haitallinen sovittelun toimittamiseksi.

Menettelyn katsotaan olevan tällä hetkellä poikkeus tavanomaisesta ja ehkä siksi verrattain vielä vähäisessä käytössä. Yhtenä ehdotuksena olikin, että menettelyä voisi muuttaa niin, että tuomioistuinsovittelu olisi pääsääntö, ellei kantaja erikseen ilmoita, ettei menettelyyn suostu.

Yhden ehdotuksen mukaan, tuomioistuinsovittelun käyttöä tulisi laajentaa siten, että tuomioistuimilla olisi tarpeen tullen mahdollisuus käyttää menetelmässä kokeneita ja koulutettuja ulkopuolisia sovittelijoita.

Menettelyn julkisuutta koskien tuli myös ehdotus. Ehdotuksen mukaan menettelyn julkisuus tulisi poistaa, sillä sovittelun osapuolet eivät koskaan halua yleisöä sovittelutilanteeseen. (Tuomarihaastattelut)

10 TILASTOJA TUOMIOISTUINSOVITTELUN KÄYTÖSTÄ SUOMESSA VUOSINA 2006–2009

10.1 Sovittelujen määrä

Vuosina 2006–2009 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos keräsi Suomen kärjäoikeuksista asiakirjat sellaisista tapauksista, joissa tuomioistuinsovitte­lua on haettu tai pyydetty. Kaikkiaan tutkimuksessa on käytetty yhteensä 412 hakemusta ja pyyntöä, käsittäen kaikki kärjäoikeuksissa tuomioistuinsovitte­lua käsitellyt hakemukset ja pyyn­nöt tuomioistuinsovitte­lujärjestelmän käyttöönoton ensimmäisen kolmen vuoden ajalta. (Ervasti 2011, 53)

Kärjäoikeuksissa käsiteltiin suullisessa valmistelussa ja pääkäsittelyssä tarkasteluajankohtana yhteensä 32 506 siviiliasiaa. Tuomioistuinsovitte­lun osuus kaiken kaikkiaan oli 1,3 prosenttia kaikista käsitellyistä riitaisista siviiliasioista.

Tuomioistuinsovitte­lujen määrä eri kärjäoikeuksissa vaihteli suuresti tarkastelu ajankohdan aikana. Toisissa kärjäoikeuksissa sovitteluja oli hyvin paljon, ja toisissa ei sovitteluja ollut ollenkaan. Määrään varmasti­kin vaikuttaa se, miten tuomioistuimet ovat omaksuneet menetelmän ja miten menetelmää on lähdetty markkinoimaan. (Ervasti 2011, 55–56)

10.2 Sovitteluun tulleet asiat

Tarkasteluajankohtana 412 hakemuksesta ja pyynnöstä eteni 358 asiaa sovitteluun (Ervasti 2011, 64). Sovitteluun tulleista asioista neljänneksessä asia on tullut vireille sovitteluhakemuksella ja kolmessa neljäsosassa sovittelupyynnöllä. Osa sovittelupyynnöistä on esitetty jo haastehakemuksessa mutta suurin osa pyynnöistä esitettiin vasta valmistelun aikana. (Ervasti 2011, 61)

Tuomioistuinsovitte­lussa käsiteltiin samanlaisia riita-asioita kuin tuomioistuimissakin. Sovitteluun tulleet asiat liittyivät usein arkielämän riitoihin ja koskevat perhettä ja asumista, velkoja, työtä ja erilaisia palveluja. Useimmiten riidat koskivat perheoikeudellisia riitoja, kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä erilaisia urakoita ja palveluja. (Ervasti 2011, 57)

Taulukko 3. Tuomioistuinsovitteluun tulleet asiat asiaryhmittäin. (Ervasti 2011, 58)

Tuomioistuinsovitteluun tulleet asiat asiaryhmittäin		
Asiaryhmät	Tapausmäärät	Prosenttia
Perhe- ja perintöoikeus	66	16
Kiinteä omaisuus	67	16
Huoneen vuokra	14	3
Irtain omaisuus	45	11
Velkasuhde	38	9
Työsuhde	32	8
Urakat ja palvelut	54	13
Vahingonkorvaus	30	8
Yhteisö ja säätiö	28	9
Muut	38	9
Yhteensä	412	100

10.3 Sovittelujen lopputulos

Tuomioistuinsovitteluun edenneistä asioista noin 60 prosenttia päätyi sovintoon, vahvistamattomaan sovintoon päästiin 7 prosentissa. Tapauksista 2 prosentissa päästiin osasovintoon ja 25 prosentissa ei päästy sovintoon. Tapauksista myös peruttiin 5 prosenttia. (Ervasti 2011, 68)

Sovitteluissa päädyttiin noin kahdessa kolmasosassa sovintoon, jota voidaankin pitää hyvin tyypillisenä määränä sovittelujärjestelmissä. Sovitteluratkaisuissa päädyttiin usein osapuolten vaatimusten keskivaiheille. Monissa ratkaisuissa osapuolet myös luopuivat vaatimuksistaan tai päätyivät johonkin muuhun luovaan

ratkaisuun. Yksilöllisten lopputulosvaihtoehtojen perusteella voidaankin viitata siihen, että menetelmä toimii tuomioistuimissa. (Ervasti 2011,80)

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuomioistuinsovittelu otettiin käyttöön Suomessa vuonna 2006. Menetelmässä on kysymys tuomarin johdolla tapahtuvasta sovittelusta, jossa tarkoitus on saada osapuolet löytämään sovinnollinen ratkaisu, joka miellyttäisi molempia osapuolia. Menetelmässä lähtökohtana ei ole lainmukainen ratkaisu, vaan ratkaisu, joka tyydyttäisi osapuolten tarpeet ja intressit.

Tuomioistuinsovittelua käytetään kaikenlaisissa siviiliasioissa, joita muutenkin tuomioistuimissa käsitellään. Tuomioistuinsovittelua voidaan pitää hyvänä vaihtoehtoisena riidanratkaisumenetelmänä perinteiselle oikeudenkäynnille. Menettely on oikeudenkäyntiä nopeampi ja edullisempi vaihtoehto ja tarjoaa riidan osapuolille mahdollisuuden monipuolisempiin ratkaisuihin ja säilyttää osapuolten suhteet parempina.

Tuomarin rooli eroaa huomattavasti normaalista toimenkuvastaan. Tuomarin tehtävä ei ole tuomioistuinsovittelussa tuomita, vaan auttaa osapuolia löytämään sovinnollinen ratkaisu. Sovittelussa on ensisijaisesti kysymys fasilitatiivisesta toimintatavasta, jossa sovittelija pyrkii parantamaan osapuolten kommunikaatiota käyttäen erilaisia sovittelutaktiikoita. Koulutuksen ja kokemuksen avulla tuomari voi kehittyä hyväksi sovittelijaksi. Tietysti myös henkilökohtaisilla ominaisuuksilla on merkitystä sovittelijana toimiessa. Tuomarihaastatteluissa kävikin ilmi, että koulutus on hyvin tärkeä tuomareille ja auttaa heitä ymmärtämään tuomioistuinsovittelun ideologiaa. Usein sovittelijalla voikin olla ongelmana se, ettei erota sovittelua tuomioistuimissa käytettävästä sovinnon edistämisestä, ja tällaisissa tilanteissa sovittelun onnistuminen saattaa vaarantua. Osa haastateltavista tuomareista olikin sitä mieltä, että koulutus tulisi olla pakollinen sovittelijana toimivalle tuomarille.

Haastattelujen perusteella tuomareilla on aika positiivisia mielipiteitä menetelmästä ja heidän mukaansa menetelmän käyttöä tulisikin lisätä roimasti. Sovittelun käytössä on törmätty myös ongelmiin. Ongelmaksi on koettu erityisesti avustajan käyttö ja se ettei asianajajat tunne menettelyä tarpeeksi hyvin. Suurin

ongelma taitaa kuitenkin olla se, miten menetelmä saataisiin ihmisten tietoon ja sen käyttö lisääntymään.

Tuomioistuinsovittelua käytetään vielä suhteellisen harvoin. Vuosina 2006–2009 Suomessa sovittelu aloitettiin 358 tapauksessa. Sovittelun osuus oli vain 1,3 prosenttia kaikista käräjäoikeuksissa käsitellyistä riitaisista siviiliasioista. Sovittelussa päädyttiin sovintoon noin kahdessa kolmasosassa tapauksista.

LÄHTEET

Kirjat

Ervasti, K. 2005a. Sovittelu tuomioistuimessa. Vantaa. WSOY.

Ervasti, K. 2005c. (toim. Turunen, S) Conflict Management Riidanratkaisun uusi maailma. Helsinki. Edita Prima Oy.

Ervasti, K. 2011. Tuomioistuinsovittelu Suomessa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia. Helsinki. Hakapaino Oy.

Lait

Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa 21.5.2011/394

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

Valtioneuvoston asetus tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 21.12.2010/1214

Lehtiartikkelit

Ervasti, K. 2005b. Tuomioistuinten riidanratkaisu. Lakimies 7–8/2005 s. 1086–1102.

Ervasti, K. 2009. Kohti sovintoratkaisuja ja pragmaattisia kompromisseja. Lakimies 7-8/2009 s. 1071–1093.

Tuominen, J. 2008. Sovinnon vahvistamisen edellytykset tuomioistuinsovittelussa. Defensor Legis N:o 6/2008 s. 925–947.

Jokela, A. 2006. Sovittelun ja oikeudenkäynnin vertailua kulukysymysten kannalta. Defensor Legis N:o 4/2006 s. 589–598.

Hallituksen esitykset

Hallituksen esitys 114/2004. Hallituksen esitys Eduskunnalle riita-asioiden sovittelua ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallituksen esitys 284/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa sekä laeiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Haastattelut

Tuomarihaastattelut sähköpostitse 20.4–4.5.2012 välisenä aikana.

Muut lähteet

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:2

<http://www.stat.fi>

LIITE 1

Kysymyslomake

Kysymykset koskevat tuomioistuinsovittelua. Käytän vastauksia opinnäytetyössäni. En liitä vastauksia sellaisenaan työhöni, enkä mainitse kyselyyn vastanneiden nimiä. Vastaukset voi kirjoittaa kysymysten perään ja lähettää minulle sähköpostiosoitteeseen **e0600356@edu.vamk.fi** 4.5.2012 mennessä. Toivon, että vastaisit kaikkiin kysymyksiin ja perustelisit vastauksesi.

Kiitos avustasi!

- 1. Oletko osallistunut tuomareille tarkoitettuun sovittelukoulutukseen?**
- 2. Onko koulutus mielestäsi tarpeellinen?**
- 3. Mitkä ovat mielestäsi sovittelijan tärkeimmät ominaisuudet?**
- 4. Oletko huomannut tuomioistuinsovittelussa eroja tuomareiden suhtautumisessa tai toimintatavoissa?**
- 5. Käytätkö sovittelun kulussa selkeää vaiheistusta?**
- 6. Koetko sovittelutilanteessa tuomarin roolista irtautumisen hankalaksi?**
- 7. Koetko että sovittelutilanteessa on vaikeaa olla puolueeton?**
- 8. Koetko tuomioistuinsovittelun hyödylliseksi?**
- 9. Oletko törmännyt erityisiin ongelmiin tuomioistuinsovittelussa?**
- 10. Pitäisikö mielestäsi tuomioistuinsovittelua menetelmänä muuttaa jollain tavalla?**